

Устименко Я.Д.
Студент ФСП
КПШ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Чепульченко Т.О., к.ю.н, доц., ФСП
КПШ ім. Ігоря Сікорського

Значення юридичних фактів в теорії права

Норми права, правовідносини, юридичні факти, як складові елементи механізму правового регулювання, є тими фундаментальними категоріями юриспруденції, які завжди займали особливе місце у теорії праві, тому визначення їх особливостей не втрачає своєї актуальності до цього часу. В зв'язку з цим необхідно з'ясувати значення юридичних фактів в теорії права.

Проблемні питання значення юридичних фактів досліджувала низка науковців, серед яких необхідно виокремити Косовича, Курцева, Горюнову.

Значення юридичних фактів, насамперед, полягає в тому, що вони виявляються у певному просторі та часі, а також діють і впливають на певне коло суб'єктів. При цьому, будучи реальним відображенням стану суспільних відносин, в якості юридично значимих фактів виступають тільки ті з них, що зачіпають права та інтереси держави зокрема, та суспільства в цілому. При цьому, юридичні факти, що не мають соціальної значимості, не тягнуть за собою жодних правових наслідків.

Разом з тим, юридичний характер юридичних фактів впливає з їхньої правової природи. Зазвичай фактом називають фрагмент дійсності, що є початковим фактором його формування. Наступний ступінь формування факту є такий елемент дійсності, що дається кожній людині у сприйнятті та відповідному чуттєвому досвіді. В свою чергу, на останньому рівні формується поняття « науковий факт» як сприйняте певним чином, оформлене і осмислене явище певної дійсності [1, с. 16].

Як ми зазначали вище юридичні факти – це конкретні фактичні обставини, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну чи припинення правовідносин. Саме, ці три елементи і становлять собою юридичний факт, а відсутність будь-якого з них не тягне за собою правових наслідків, оскільки такі юридичні факти не мають соціальної значимості.

Також роль та значення юридичних фактів проявляються в наступному:

- вони поруч з наявністю відповідних норм права і правосуб'єктності виступають в якості виникнення тих чи інших правових відносин;
- вони формулюються в гіпотезі норми права, що встановлюють ті обставини та умови, за наявності яких у суб'єктів права виникають конкретно-визначені права та обов'язки;
- вони постійно породжують відносини між будь-якимисуб'єктами права тільки на основі положень норми права;
- вони, фактично є формальною та відправною точкою для практики правового регулювання певного кола суспільних відносин [2, с. 29].

Особливо слід звернути увагу на тому, що від наявності чи відсутності відповідного юридичного факту залежить визнання чи невизнання права або обов'язку певного суб'єкта. Наприклад, порушення кримінального провадження – це такі юридичні факти, що породжують кримінально-процесуальні відносини між особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене нормами Кримінального кодексу України і відповідними посадовими особами, такими як слідчий, прокурор, захисник, слідчий суддя,

суддя тощо, що здійснюють провадження по даній справі. Тобто, можемо стверджувати, що юридичні факти оточують суб'єктів правовідносин у повсякденному житті. Прикладами їх є народження дитини, вступ у шлюб, укладення трудового договору. Як приклад юридичного факту також можемо навести вступ до ВНЗ. В даному випадку правовідносини виникли між абітурієнтом та ВНЗ.

Слід зазначити, що юридичні факти це – різновид соціальних фактів, кожен з яких – не випадково виникає, а є результатом життєдіяльності соціуму, закріплений конкретною правовою нормою, в зв'язку з чим функцією певного правозастосовчого органу є встановлення об'єктивно існуючих юридичних фактів, а не створення їх у певній правовій нормі. При цьому встановлення однакових обставин повинно призводити до однакових результатів незалежно від кола осіб, способів та засобів, що встановлюють, закріплюють, що доводять цей факт.

Важливо також мати на увазі, що юридичні факти мають конкретно-визначений характер, а також виражаються в певних діях чи подіях, які тягнуть за собою конкретні, а не абстраговані наслідки. Саме тому, основною ознакою юридичних фактів є те, що правові моделі реальної дійсності знаходять своє втілення саме в правових нормах, тобто мають юридичне відображення і саме ця ознака дозволяє допускати чи є конкретна життєва ситуації юридичним фактом взагалі [3, с. 171].

Окрім того, слід вказати, що за допомогою юридичних фактів відбувається зв'язок реальної поведінки і норми права. Саме тому, його значення полягає в тому, що саме з нього починається життя норми права, перевіряється її реальність, дійсність, перевіряється ефективність правової норми. Окрім того, значення юридичного факту проявляється також у тому, що він є підставою «прив'язки» загальної норми права до конкретного життєвого випадку.

Таким чином, юридичний факт є обов'язковою умовою виникнення, зміни та припинення правовідносин. Усе вищевикладене й обумовлює велике значення даної правової категорії.

Список використаних джерел:

1. Курцев Н. П., Горюнова Є. Н. Правова природа юридичних фактів // Юрист. 2003. № 10. – с. 16-19.
2. Косович В. Формально невизначені терміни як засіб правового впливу [Текст] / В. Косович // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. – Вип. 50. – С. 25-31.
3. Коструба А. В. Поняття юридичних фактів та їх ознаки в цивільному праві України / А. В. Коструба // Часопис Київського університету права. - 2011. - № 1. - С. 168-172.